

Nástin změn hospodářského vývoje v 90. letech 20. století

Ekonomická transformace a shrnutí

Obsah přednášky

- Rozpad východního bloku a pád komunistického režimu v Československu
- Ekonomická reforma po roce 1990
- Vznik Evropské unie

Rozpad východního bloku

- V roce 1991 **došlo k rozpadu SSSR** – ve stejné době byla zrušena Varšavská smlouva.
- Pád komunistické moci přispěl také k zániku Jugoslávie.
- V roce 1990 bylo **naopak sjednoceno Německo** - k sovětskému souhlasu přispělo finanční odškodnění ve výši 8 miliard dolarů a dalších dvou miliard bezúročných půjček, poskytnutých západoněmeckou stranou.

„Sametová revoluce“

- 17.11. – policejní zásah proti studentské demonstraci
- 19.11. – založeno Občanské fórum (OF)
- 27.11. - generální stávka
- 29.12. – Václav Havel zvolen prezidentem
- Červen 1990 – ve volbách vítězí OF

Československá ekonomika v roce 1989

- Ve srovnání s jinými zeměmi RVHP byla v relativně lepším stavu (vyšší hrubý národní produkt, nízká inflace, nižší zadlužení).
- Značné nedostatky panovaly v nabídce spotřebního zboží a služeb.

Ekonomická reforma

- Existovaly dva základní scénáře ekonomické reformy, které se shodovaly v přesvědčení o nutnosti obnovení tržní ekonomiky. Odlišovaly se především v otázce tempa cenové liberalizace a transformace vlastnických vztahů.
- Ve výsledné podobě reformy se výrazněji prosadily návrhy federálního ministerstva financí v čele s Václavem Klausem.

Liberalizace cen a devalvace

- Systémové změny čs. ekonomiky byly zahájeny v r. 1991 rozsáhlým uvolněním cen. Regulováno zůstalo asi 10 % cen (ceny paliv, energie, bydlení).
- K 1. 1. 1991 byla provedena také měnová reforma, která byla realizována uvolněním cen a devalvací měny až o 80 %.

Privatizace

- Převedení státních podniků do soukromých rukou.
- Státní sektor v Československu měl dominantní postavení, proto zde proběhl nejrozsáhlejší privatizační program v rámci bývalého východního bloku.
- Privatizace proběhla v několika etapách.

Tzv. malá privatizace a velká privatizace

Nejprve byla uskutečněna prostřednictvím dražeb tzv. **malá privatizace**, která se týkala menších podniků či oddělených a samostatně dražených částí velkých státních závodů.

Velká privatizace byla prováděna následujícími metodami:

- transformace na akciovou společnost a další prodej akcií
- přímý prodej předem určenému vlastníkovi
- veřejná aukce
- veřejná soutěž
- bezúplatný převod obcím, institucím zdravotní a sociální péče či jiným veřejně prospěšným zařízením

Kupónová privatizace

Její podstatou bylo rozdělení majetku akciových společností, vzniklých transformací státních podniků mezi obyvatele prostřednictvím cenných – investičních kupónů.

Novými vlastníky, jež vzešli z první vlny kupónové privatizace, byli DIKové (**držitelé investičních kupónů**) a privatizační fondy.

DIKové a privatizační fondy

- Každý občan jako DIK mohl zaregistrovat jednu kupónovou knížku za nominální poplatek 1 000 Kč s „nominální“ hodnotou 1 000 bodů. Za ně pak mohli občané „nakupovat“ akcie jednotlivých privatizovaných podniků.
- Převládající skupinou vlastníků se staly investiční **privatizační fondy**.
- Právně nejednoznačné postavení investičních fondů komplikovalo funkčnost nově vzniklých vlastnických vztahů.

Vznik Evropské unie

- V roce 1992 byla přijata **Maastrichtská smlouva** o vytvoření Evropské unie.
- Jako jeden ze základních cílů EU stanovila **zavedení hospodářské a měnové unie** zahrnující jednotnou měnu.
- Bylo rozhodnuto, že členy eurozóny se mohou stát pouze členské země EU, které budou splňovat tzv. kritéria konvergence (měnová a fiskální kritéria).
- EU se zároveň otevřela postkomunistickým zemím.

Shrnutí hlavních témat I

- Průmyslová revoluce a její průběh v českých zemích
- Ekonomické důsledky I. světové války (Versailleská smlouva)
- Výchozí stav československé ekonomiky (měnová reforma, pozemková reforma)
- Bolševické hospodářství (Stalinův „velký přelom“)

Shrnutí hlavních témat II

- Velká hospodářská krize a její důsledky (snahy o řešení krize v USA a ČSR, dopady krize v Německu)
- Válečná ekonomika nacistického Německa
- Poválečná obnova Evropy (Marshallův plán)
- Proměny ČSR po II. světové válce (vlastnické změny)

Shrnutí hlavních témat III

- Počátky evropské integrace (ESUO, EHS)
- Snahy o reformy CPE v 60. a 80. letech (Šikova reforma, přestavba)
- Změny hospodářského vývoje na Západě od 70. let
- Rozpad komunistického systému a počátky ekonomické transformace v Československu